

ÇALIŞTAY II

“ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL TACİZ VE CİNSEL

SALDIRIYA KARŞI NELER YAPILABİLİR?”

ÇALIŞTAYI II

04 EKİM 2012

ÇALIŞTAY RAPORU

GİRİŞ

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi tarafından organize edilen çalıştay, 04 Ekim 2012 tarihinde Magosa’da gerçekleştirildi. Çalıştayda Anadolu, Ankara, Bilgi, Doğu Akdeniz, İstanbul, Kocaeli, Koç ve Maltepe üniversitelerinden ve Kadın Dayanışma Vakfı’ndan katılımcılar yer aldılar.

“Üniversitelerde cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı neler yapılabilir?” sorusu çerçevesinde 28 Mayıs 2012 tarihinde Ankara Üniversitesi’nde gerçekleştirilen ilk çalıştayın devamı niteliğinde toplanan ikinci çalıştayda, cinsel taciz ve cinsel saldırı sorunlarının çözümüne yönelik katılımcı üniversitelerin uygulamaları ele alındı. Üniversiteler tarafından cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı yürütülen çalışmalarda karşılaşılan güçlükler tespit edilerek, bunların aşılması için çözüm yolları belirlendi. Ayrıca üniversitelerde geçerli olan öğrenci ve personel disiplin yönetmelikleri değerlendirilerek cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında düzenleme yapılması için her bir üniversite tarafından YÖK’e ek madde tekliflerinin gönderilmesine karar verildi.

Çalıştay amacına ve gündemine uygun olarak tamamlandı. I. Çalıştayda üniversiteler arası haberleşmenin ve yardımlaşmanın sağlanması amacıyla kurulan iletişim ağının yeni katılımcıların eklenmesiyle genişletilmesi benimsendi. Çalıştay boyunca üzerinde durulan hususlar şunlardır:

I. CİNSEL TACİZ VE CİNSEL SALDIRIYA KARŞI ÜNİVERSİTELERDEKİ UYGULAMALAR

Ankara ve Sabancı üniversiteleri tarafından cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı politika belgeleri yayımlanmıştır. Bu belgelerde üniversitelerde cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında farkındalık yaratmak, cinsel taciz ve cinsel saldırıyı engellemek ve mağdurlara destek olmak amacıyla konuya ilişkin tanımlamalar yapılmış ve uygulamalara ilişkin genel esaslar belirlenmiştir. Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Atılım Üniversitesi'nde de politika belgeleri oluşturmak için hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Ankara Üniversitesi tarafından, politika belgesi oluşturmanın yanında "Ankara Üniversitesi Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi" adıyla ayrı bir birim kurulmuştur. Bu birim, üniversite kapsamında öğretim elemanları, üniversite öğrencileri, idari personel, işçiler ve tüm çalışanlara yönelik olarak cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında bilgilendirme toplantıları yapmakta, çalıştaylar düzenlemekte, broşürler basmakta, cinsel taciz ve cinsel saldırı mağdurlarının başvurularını alarak, gerek idari gerekse hukuki soruşturma aşamalarının tümünde mağdura hukuki ve psikolojik açıdan destek olmaktadır. Ayrıca Ankara Üniversitesi'nde lisans öğrencileri ile yürütülen sertifika programlarında ev içi şiddet ve cinsel taciz, cinsel saldırı konularında farkındalık yaratmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Koç Üniversitesi Kadın Merkezi bünyesinde cinsel taciz ve cinsel saldırıyla ilgili çalışmalar yapılması hususu değerlendirilme aşamasında olup, henüz karara bağlanmamıştır. Bunun dışında Koç Üniversitesi'nde öğrenciler, akademik personel ve idari personeli kapsayacak şekilde iki etkinlik yapılmıştır. Etkinliklerde Amerika üniversitelerindeki model üzerinde durulmuş ve ayrımcılık ile cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında çalışan psikolog ve öğretim üyesi Dr. William, Koç Üniversitesi'nin çeşitli birimleriyle deneyimlerini ve çalışmalarını paylaşmıştır. Bu kapsamda üniversite rektörü, fakülte dekanları, öğrenci konseyi, öğrenci kulüpleri, üniversitenin insan kaynakları bölümü ve üniversitede görevli psikologlarla görüşmeler yapılmıştır.

Anadolu Üniversitesi'nde cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında öğrenci ve personel disiplin yönetmeliklerinin uygulanmasına yönelik olarak; bu yönetmeliklerdeki eksiklikleri giderecek şekilde bir yönerge hazırlanmıştır. Cinsel taciz, cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarını açıkça tanımlayarak, bu suçlara uygulanacak idari yaptırımlarla ilgili kademeli düzenlemeler getiren yönergenin senato tarafından onaylanması sağlanmıştır. Bu yönergede, cinsel taciz ve cinsel saldırı ile ilgili yapılacak soruşturmanın kurul tarafından yapılması, soruşturmacıların en az birinin kadın çalışmaları ve araştırma merkezlerinden olması ve kişiye hukuki ve psikolojik destek verilmesi hususları düzenlenmektedir. Yönerge yeni yürürlüğe girdiğinden yönergenin uygulanmasıyla ilgili hususlar takip edilecektir.

Kocaeli Üniversitesi'nde cinsel taciz ve saldırı başvurularıyla ilgili konular etik kurulun değerlendirme alanına girmektedir; ancak cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında kurula yapılmış herhangi bir başvuru bulunmadığı, akademik personel, öğrenciler ve üniversite çalışanlarının bilgilendirilmesini sağlayacak çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

İstanbul Üniversitesi'nde Kadın Sorunları Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Ancak cinsel taciz ve cinsel saldırıyla ilgili yardım alınabilecek yapılandırılmış bir birim yoktur. Çalıştay sonrasında cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında üniversitede ihtiyaç duyulan bir yapılanmaya gidilmesi hususunda çalışmalar başlatılacağı bildirilmiştir.

II. UYGULAMALARDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR

Genel olarak üniversitelerde öğrenciler, öğretim elemanları ve personel, cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında bilgisiz olduğundan mağduriyetler yaşanmaktadır. Bu konularda farkındalığı artırıcı, bilgilendirici çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında çalışmak isteyen öğrenci örgütlenmeleri üniversite yönetiminden yeterince destek görmemektedir.

Mağdurlar doğrudan adli makamlara başvurmak konusunda tedirgin hareket ettiğinden üniversitelerde mağdurların başvurabileceği bir birim veya danışmanın bulunmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ankara Üniversitesi tarafından yayımlanan politika belgesine ilişkin olarak, bu belgede cinsel taciz ve cinsel saldırı konularının toplumsal cinsiyetle ilişkilendirilmesi, konunun daha kapsamlı ve doğru ele alınması bakımından önemlidir. Toplumsal cinsiyetle ilişkilendirmenin sonucunda cinsel yönelime yönelik ayrımcılığın da bu kapsama girmesi mümkün olacaktır. Ayrıca politika belgesinde yer verilen arabuluculuk yöntemi, İstanbul Sözleşmesi ile yasaklanan arabuluculuk yönteminden farklı bir yöntemle ilişkin olup, yanlış anlamının önüne geçmek için yeni bir kavramla açıkça tanımlanmaya ihtiyaç duymaktadır.

Ankara Üniversitesi'nde kurulan destek birimin faaliyetleri bakımından ise; mağdurların başvuruları üzerine başlatılan soruşturma süreçlerinde cinsel taciz ve cinsel saldırı suçlarının delillendirilmesi bakımından sıkıntılar yaşandığı, soruşturma aşamasında karşılaşılan cinsiyetçi ön yargıların sonuç alınmasını güçleştirdiği görülmektedir. Özellikle öğretim üyelerine yönelik soruşturmalarda güçlüklerle karşılaşmaktadır. Yapılan bilgilendirme toplantılarıyla üniversitenin hangi biriminde ne

gibi sıkıntılarının yaşandığı konularında geri bildirim almak mümkün olmuş ve bunun sonucunda üniversite kapsamında bulunan okul ve hastane gibi farklı özellik gösteren birimler bakımından düzenlemelerin yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Ayrıca birimin faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütebilmesi üniversite yönetimiyle bağlantılı olduğundan, yönetimlerin değişmesi halinde sıkıntılar yaşanabileceği, bu konuda kurumsallaşmış bir yapının bulunmamasının sıkıntı doğurabileceği düşünülmektedir.

Anadolu Üniversitesi'nde kabul edilen yönerge ile cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı mağdurların başvurularına ilişkin esaslar belirlenmiştir; fakat mağdurlara verilecek psikolojik ve hukuki destekle ilgili uzmanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yönerge maddeleri, öğrenci ve personel disiplin yönetmeliğinin uygulanmasına ilişkin olduğundan üniversitede görevli işçi ve güvenlik görevlisi gibi çalışanları kapsamamaktadır.

Cinsel taciz veya cinsel saldırı durumlarında başvurulacak temel hukuki metinler olan yükseköğretim disiplin düzenlemeleri, cinsel dokunulmazlığın korunması açısından çözüm sağlamaktan uzaktır. Disiplin yönetmeliklerinde hukuken bağlayıcılığı bulunan uluslararası sözleşmelere aykırılıklar bulunmakta, cinsel taciz ve cinsel saldırı suçları yer almamaktadır. YÖK tarafından yeni yayımlanan öğrenci disiplin yönetmeliği taslağında ise, cinsel saldırı suçuna yer verilmekle birlikte düzenlemenin yetersiz olduğu, gerekli tanımlamaların yapılmadığı ve uygulanacak idari yaptırımlar bakımından kademeli bir sisteme ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

III. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Çalıştaylara devam edilerek üniversiteler arasında paylaşım artırılmalı ve üniversiteler arası işbirliği geliştirilmelidir.
- I. Çalıştayda da kabul edildiği üzere üniversiteler arası ortak bir politika belgesi hazırlanması yerine, çalıştaylarda benimsenen ortak anlayış çerçevesinde her bir üniversite özel durumunu göz önüne alarak kendi politika belgesini hazırlamalıdır. Belgeler hazırlanırken üniversiteler arasında yardımlaşma yapılmalıdır.
- Üniversitelerde cinsel saldırı ve cinsel taciz mağdurlarının başvurabileceği bir birim veya danışman olmalıdır.
- Üniversitelere tek bir model dayatılması yerine, her üniversite kendi olanakları çerçevesinde kendi ihtiyaçlarına cevap verecek bir yapılanma modeli oluşturmalıdır. Bu yapılanma; üniversitenin özelliklerine göre etik kurul, ayrı bir birim oluşturma ya da danışmanla faaliyetleri yürütme şeklinde olabilir.

- Soruşturma aşamasına gelmeden cinsel taciz ve saldırı konularında caydırıcı etki yaratmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Üniversitelerdeki ğrenci kulüpleri ve dernekleriyle işbirliği yapılmalı ve cinsel taciz ve cinsel saldırı konularında farkındalık yaratılmasına yönelik çalışmalar yapmaları hususunda öğrencilere destek olunmalıdır.
- Öğrenciler, ğretim elemanları ve idari personelin katılımıyla atölye çalışmaları yapılmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet eşitliği konularında dersler açılmalıdır.
- Üniversite yönetimlerinde görev alanların desteğini almak için çalışılmalı, yöneticiler bilgilendirilmelidir.
- Disiplin soruşturması açılmasını istemeyen mağdurlar için farklı yöntemlerle sorunun özölmesi yoluna gidilmelidir.
- Mağdurlara hukuki ve psikolojik destek sağlanabilmesi için mümkünse üniversitenin ilgili birimlerinden (rehberlik ve psikolojik danışma merkezleri, kadın merkezleri gibi) yardım istenmeli, üniversite olanaklarıyla yardım etmek mümkün değilse desteğe ulaşabilmek için uzman istihdam edilmelidir.
- İdari soruşturma yürüten kurullar tarafından değerlendirme yapılırken toplumsal cinsiyet bilgisine sahip uzmanlara danışılmalıdır.
- Disiplin soruşturması yapan soruşturmacılara yardımcı olmak üzere bir rehber hazırlanmalı ve dosyayla birlikte rehber kitap da soruşturmacılara ulaştırılmalıdır.
- Yükseköğretim disiplin düzenlemeleriyle ilgili olarak, personel disiplin yönetmeliğinde ve taslağı yayımlanan ğrenci disiplin yönetmeliğinde cinsel taciz ve cinsel saldırı suçları açıkça tanımlanmalı, İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak düzenlemeler yapılmalı, suçun ağırlığına göre yaptırımlar kademeli olarak belirlenmelidir. Bu kapsamda her bir katılımcı üniversite tarafından yönetmelikler hakkında ek madde önerisi hazırlanarak YÖK'e gönderilmelidir.